

REAKCIJO PODPIRAMO — ČEMU?

Irving Pflaum ni radikalec. Piše v dnevnik Chicago Sun-Times, ki ga lastuje multimilijonar Marshall Field.

Vendar pa Irving Pflaum priznava, da naša demokracija ni kar tako demokracija.

Na primer, podpiramo španske faštiste na celi črti. Sploh da vzdržujemo fašizem kjerkoli na svetu. Njegov članek je objavljen v omenjenem listu v nedeljski številki dne 10. oktobra.

Pravi med drugim, da smo podpirali savojsko dinastijo v Italiji — in da s tem nismo dosegli drugega kakor polom.

Savojska dinastija je po ameriški zaslugu dobro preskrbljena — ni ji sile in vsa družina živi v udobju na stroške naših davkoplačevalcev.

Morda se naši čitatelji še spominjajo, kako je naša vlada celo pod Rooseveltom dvorila Habsburžanom.

Irving Pflaum pravi, da nismo s podpiranjem savojske dinastije ničesar dosegli. Propadla je.

Niti nismo uspeli v vojni proti grškim gerilcem. Milijardo ali kaj takega smo že potrošili proti njim — a kar naenkrat pa grška vlada v Atenah pravi, da je gerilcev sedaj več kot pa jih je bilo pred ameriško intervencijo.

Ameriški "eksperiment" v Grčiji je ogromen fiasco. Velik polom.

Čemu Zedinjene države toliko trošijo za reševanje kraljev?

Grški kralj ni Grk. Bil je Grčji usiljen. Prav tako kot razni drugi "kralji", ki so bili "poslani" balkanskim in drugim deželam od takozvane zapadne demokracije.

Tudi Albaniji se je tako zgodilo.

Sedaj naša vlada dela na vso moč za obvarovanje faštizma v Španiji. Čemu?

Zato, ker je v borbi zoper takozvano komunistično nevarnost.

Trumanova administracija verjame v "free enterprise". Pa ji je fašizem na Španskem kar višč. Kajti tam je gospodarica katoliška cerkev in ona veruje v svetost privatne svojine prav tako kakor Wall Street.

Zakaj je nam treba plačevati "dote" princemu grškega dvora?

Čemu vzdržujemo angleški dvor?

In podpiramo fašistično Portugalsko?

In kdo — mislite — da vzdržuje bivšega jugoslovenskega kralja?

In kdo diktatorja Čiang Kaišeka v Aziji?

Ter naciste v Nemčiji?

Ali ameriški voliči o tem kaj vedo? Nič! Časopisje, ki ga čitajo je posest zelo majhne skupine ljudi. Radio lastuje monopol. Delavski tisk je vsled tega zasenčen.

In vrh tega so unije pod vodstvom reakcionarjev in zaost v tej deželi nimamo in še dolgo ne bomo imeli pravega delavskega gibanja.

Imela pokroviteljstvo nad zadnjimi volitvami, sama pripoznala, da so svobodne volitve v takšnih razmerah skoraj nemogoče. Mogote si začasne vlade in njihovih prijateljev, ki so si izražajoči ameriško vojsko vladu nagrobili ogromna bogastva, bi prisvojili vsevoljivo potrebno.

Zaradi tega jih zapirajo in mučijo ali pa kar enostavno morijo.

Naravno je, da pridobivajo komunisti med temi ljudmi čim več pripadnikov.

Ustrojava metode začasne vlade se najbolje zrcalijo v dejstvu, da je komunista Zdrž. narodov, ki je

mogotec si je v istem kratkem razdoblju "prihranil" več milijonov dolarjev. Njegov prijatelj, trgovec, si je ngrabil ogromno premoženje s prodajo raznega blaga, ki ga je zapustila japonska vojska. Mož je to blago pridobljen z dvanajststočetrtinim dobitkom. Sploh je vsakomur, ki ima kakega prijatelja v vladni, odprt pot do sličnih "zaslužkov".

Koreja ima samo okoli 4 milijone akrov rizičnih polj, ki vsebujejo približno tretjino celokupne

(Konec na 5. strani.)

Na sedanji konvenciji unije premogarjev UMW, ki se vrši v Cincinnatiju, v Ohiu, je imel njen predsednik John L. Lewis silovito ognjevit govor, kar ga je imel pred štirimi leti proti F. D. Rooseveltu.

Na sedanji konvenciji je J. L. Lewis udrihal po Trumanu. Delal je o njemu, da je to najslabši predsednik, kar smo jih že imeli, in da bi bil pogumno za deželo, če bi se ga ohranilo v službi. Lewis, ki je izborni govornik, ni rekel niti besede v prid kakršnega drugačnega predsedniškega kandidata. Očvidno pa je za Deweyja, dasi si nista prijatelja.

Vzrok, da je Lewis na tej konvenciji premogarjev v Cincinnatiju udrihal po Trumanu, je seveda znan. Truman je pomaga lomasti po unijah in posebno Johnu L. Lewisu, ki je vzel na piko. Lewis je v politiki spremenil kakor pa kak Truman, toda Truman je predsednik Zdrž. držav in Lewis pa le predsednik

unije premogarjev.

Ko je Lewis na konvenciji govoril, mu je sledilo veliko časniških poročevalcev, bil je slikan vsevprek, in vse so napeto pričakovali, kako bo obrnil svoj politični plajč.

To, da je udaril po Trumanu,

je bilo delegaciji vič. Aplavida-

la je Lewis več minut in s

tem seveda proti Trumanu.

Ko je pred štirimi leti Lewis

udrihal proti Rooseveltu, mu

premogarji niso sledili. In niti

ne v prejšnjih volinilih bojih.

A na konvenciji v Cincinnatiju pa

so bili iskreno na njegovi strani.

Kajti unija premogarjev smatra, Trumana za sovražnika svoje organizacije in to tudi je.

Prav je reklo Lewis, da se

Truman le hlini za delavskoga

prijatelja, a resnici je nakopal

uniji premogarjev točke in sodi-

ne obsođe ter ogromno globo.

Truman je tako hotel in sodišče

mu je ugodilo.

Premogarji plačujejo kazen,

Sklad pet tisoč dolarjev mora biti zbran čimprej!

Pod naslovom nekaj o naših stvareh je omenjeno, kako smo prizeli s kampanjo v tiskovni sklad Proletarca. Cilj je \$5000. In ga bomo dosegli.

Prošli petek, v soboto in v nedeljo je prišlo v naš urad mnogo naših prijateljev iz Clevelandca. Prišli so na slavnost 45-letnice društva Slavije št. 1 SNPJ. In vso so izjavili, da bo Proletarec še izhajal. Tudi v tiskovni sklad so prispevali. Med njimi Rose Jurman \$20. Njihova imena bodo v izkazu čim bo urejen.

Kot je omenjeno, je društvo Slavija bilo med prvimi, ki se je odzvalo na naš klic za obvarovanje tega lista in mu prispevalo \$100 v tiskovni sklad.

Dobili smo že mnogo pisem od naših ljudi, ki nam vse zaglavljajo, da "nič se bat".

In se tudi ne bojimo. Samo dela je več kot pa ga moremo zmagovati.

Tu se priredbe, sejo, volilna kampanja za progresivno stranko, ki petek imamo shod zanj na naši zapadni strani v Chicagu, na kateri nastopa Wallace in Taylor — imamo agitacijo za napolnitve dvoran, ko pridejo sem Detroitčani vprizoriti drama "Svet brez sovraštva" — to je smo zaposleni zares in to je prav.

Kajti ljudje, ki so neaktivni, ne vedo, kaj je življenje. In brez aktivnosti ni napredka — pa našibko na naši ali pa na katerikoli druge strani.

Gleda sklada za kritje dolga,

ki ga ima Proletarci v tiskarni,

so nam že mnogi pisali in tudi prispevali.

Pismo, ki smo ga prejeli, je priobčeno v tej številki.

Priobčeno smo nekaj dopisov proti snovateljemu takozvenega demokratičnega slovenskega lista, a zaradi njih "ostre" vsebine jih ne bomo priobčili. Ravno tako ne dopisa, oziroma osebega pisma J. L. iz Johnstowna, ker je jako napet in precej povsek je v njemu.

To je potrebno omeniti v interesu sporazuma. Kajti nam ni za boj med brati.

Na čitatelje, ki so člani SNPJ, apeliramo, da pomagajo v društih v naši kampanji k zbiranju fonda v tiskovni sklad.

In na naročnike, ki ste prejeli pisma, z nabiralnimi polami vred, da sodelujete.

V urad bo prišlo mnogo vzpodobnih pisem. In poleg njih pa tudi taka, ki bodo ogabna. Zadnjic, ko smo se obrnili na društvo SNPJ, da podporo, je bilo tip po prvi svetovni vojni. Prvi odšiv, ki smo ga prejeli, je bila karta, "demand ten", námočena v jajčjem rumenjaku in pa z enako pomako námočeno pismo, ki se ga ne bi moglo objaviti — tako surovo je bilo.

Velike sovražnikov je imel Proletarci takrat. A ob enem tudi dovolj prijateljev, da smo ga osteli, kakor ga bomo tudi sedaj.

(Konec na 5. strani.)

Tri leta delovanja Združenih narodov

Državni departmet in druge agencije bodo izdale ob prilikah tretje obletnice Združenih narodov pregled triletnega dela te mednarodne mirovne organizacije, ki šteje 58 članic-držav. Dan Združenih narodov bo obhajen 24. oktobra, toda pamflet državnega departmanta je že sestavljen in v njem vidimo zapisano, "da je vsebina pripoved ali zgodba pioniranja za mir," "... to je zgodba stalnega napredka na vseh velikih težavah.... Da je temu tako se je izkazalo prav kmalu po objavi pregleda, ki ga je sestavil državni urad. Nekateri države Z. N. so se pokazale v dramatični luči, ko je bil umorjen grof Bernadotte, posredovalce Z. N. za Palestino. Bil je prvi vidni mučenik idealov Združenih narodov. Zatem je prišla varnostna razčlenitev mnogih sestavljencev. Radi tega je pogosto pritegal mnogo pozornosti ravno V. S., dasi je znano, da je tudi generalna skupščina Z. N. velikega in važnega pomena, ker se na njenem zasedanju razčlenijo mnoga sestavljence ter izmenjajo različni pojmi in naziranja.

Za kontrolo atomske sile še ni bil osvojen noben mednarodni plan, skrbne in obširne študije tega vprašanja v komisiji za atomsko silo, pa so vodile do boljšega razumevanja znanstvenih in političnih faktorjev v zadevi atomske kontrole. Tudi z vstopom v Poverjeniškega sveta so Združenih narodov na tem, da polaganoma udejstvijo načelo pravice na ljudstva živeča v nesamostojnih predelih sveta, kar pomeni, (Konec na 4. strani)

Nekaj o naših stvareh

Društvo Slavija št. 1 SNPJ je bilo prvo, ki je prispevalo v sklad za obranitev Proletarca — in sicer vsoto pet tisoč.

Sicer se je to primerilo po naključju, ker je baš ono dobilo med prvimi pismom ob prilikah svoje redne seje dne 8. oktobra. Poslana so bila — namreč pisma — vsem društvom SNPJ na isti dan — a dogodilo se je pa tako, da ga je društvo Slavija prvo prejelo ob času svoje seje.

Prispevek \$100 je za društvo precejšnja vsota.

Toda le malo članov ve, koliko je Proletarci v letih svojega obstoja storili za Slavijo.

In Slavija mu je bila vedno ob strani — četudi so se njegovi prijatelji na sejah čestokrat prerekali o načelih in še bolj o osebnih stvareh.

Naš namen je zbrati v sklad za poravnjanje dolga in za obranitev tega lista najmanj \$5,000, kot je omenjeno že na drugem mestu v tej številki.

In namen bomo tudi dosegli.

Na poslani apel se je odzvalo že tudi precej posameznikov. Tu ne bi mogli omeniti vseh. Terjaj bodo v prihodnji številki.

Prečitate na 2. strani kolono "Z uredniške in upravnische mize". In pa prvi članek Clarence Zaitza na angleški strani.

In pismo naročnikom na 2. strani.

Slavnost 45-letnice društva Slavije št. 1 SNPJ v nedeljo 10. oktobra je sijajno uspel. Pelala sta načinški pevski zbor "Prešeren" in pa clevelandška "Zarja". V njenih točkah je nastopilo 15 pevcev in pevk. "Prešeren" se je postavil kot občajno. Vedi ga Frank Kubina. In na svoje pevce je jako ponosen.

Enako kakor zborovodja Krabec na svoje Zarjane. Zarjani iz Clevelandca so svoje točke na jubilejni priredbi Slavije izbrano izvedli.

Nastopil je tudi mladinski krožek št. 26 SNPJ pod vodstvom svoje nove direktorice Mrs. Terry Alesh. Pozdravni govornik je bil predsednik društva Frank Zaitz, v imenu jednote je bil slavnostni govornik Fred Vider, ki je ob enem predstavljal ustanovne člane, kolikor jih je še med živimi in jim izročil darila.

Oba zborov, činksi "Prešeren" in clevelandška "Zarja" — sta napravila mogočen vtis.

Spored je vodil taj

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaia Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobditev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.

Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864.

Kdo so ljudje v "naši" vladi?

V Progresivni stranki in tudi uredniki revije Nation, čeprav ni za Wallacea, so se potrudili izračunati, kdo "tvori" Trumanovo administracijo.

Vsi v tej deželi in po svetu priznavajo, da on ni "pravi človek" za tako odgovorno službo.

Sedaj rompa po deželi in agitira, da bi ga volilec še ohranili v Beli hiši. Kaj pa s problemi?

Problemi so tu — predsednik pa je šel v svoji jahti čestokrat na ribolov in počival.

Sedaj je tu "berlinska kriza". Vojna napetost je tolikšna, da sulica z nje lahko vsak hip odleti in užge novo pokolje.

Truman pa rompa po deželi in agitira, da se bi mu njegov "rent" še obvarovalo.

Demagogira, kako vnet je za "navadnega človeka".

V resnici ga počna samo v volilnih kampanjah. Ako bo znova izvoljen, bo na "navadnega človeka" pozabil kakor ga je po Rooseveltovem smrti.

"Newdealove" je iz vlade pomedel do kraja.

V svojo administracijo pa je namestil od svojega vstopa v predsedništvo pa do sedaj

49 bankirjev, finančnikov in industrialcev;

31 generalov, admiralov in drugih visokih vojaških osebnosti;

17 odvetnikov, takih, ki so službovali velekorporacijam in ti računajo za svoje delo tisoč dolarjev na dan in več;

19 "poklicnih" diplomatov, ki so vsi naučeni služiti privatnim interesom;

6 časnikarjev, toda takih, ki so izvezani služiti svojim bosom — torej kapitalizmu; poleg teh so v dokaj važnih službah tudi trije znanstveniki in inženirji. Pomislite — trije!

Niti en uninski vodja ni uslužben v zvezni vladi, dasi so vsi konservativni, in ako kdo izmed njih ni, ga takoj proglašajo za prekučna ("subverzivna").

Slabo, zelo slabo izgleda v naši deželi.

Milijarde smo potrošili za poraženje fašizma, sedaj pa ga v interesu kapitalizma podpiramo. Vatikan in general Franco sta tega zelo vesela. In čemu ne!

Vloga Španije v ameriški vncanj politiki in naša igra z demokracijo

Trumanova administracija se je končno vendarle javno izjavila za pritegnitev Španije v Marshallov "plan". Torej v zvezo "zapadne demokracije" v pripravah v vojno zoper vzhodni blok.

Državni tajnik Marshall je posiljal svoje zaupnike v Španijo od kar je v vladi. In pred njim njegova prednika Byrnes in Hull.

Gre se za takovane baze. Kajti Španija je strategična dežela.

Francija v slučaju vojne morda utone v "komunizmu" in naši baz v nji bo konec. Nemčijo morda prepisujejo sovjetske divizije v kakih sedmih dneh in tako bo naših letalskih in drugih baz tudi v nji konec.

V Španiji pa bi bili na varnem. Med njo in Francijo so Pirineje. V Franciji je komunistična stranka — v Španiji je niti ne kake druge delavske stranke. V nji vlada diktator Franco in Vatikan.

Kritiki ameriške politike v Franciji — tudi tisti, ki niso komunisti, pravijo, da se sedanja Španija pod diktatorjem Francom vzdržuje edino s pomočjo ameriške dolarske diplomacije. Torej z dolarji, ki jih v obliki davkov mi prispevamo naši vladi.

Državni departement sicer taji, da je v zvezi s fašistično Španijo, a nedvomno so bolj točna tista poročila, ki trdijo, da s Francom in njegovim fašizmom že dolgo paktira.

In čemu tudi ne? V smislu Trumanove doktrine — "boj komunizmu vsepotovod" — kdo pa bi mogel biti Trumanu boljši zaveznik kakor baš general Franco?

Truman v svoji sedanjem kampanji za svoj sedež v Beli hiši govorji o demokraciji in se pridruži zanjo. Toda kaj reče on o podpiranju španskega fašizma? Nič. Saj niti ne ve, da ga podpira! Njegove govore mu drugi napisajo, in njegovo politiko mu vodijo njegovi "prijatelji", ki so se priznili v vlado, njegovo pomočjo.

Cemu hoče ameriški generalni štab base v fašistični Španiji? Med sabo so se domenili, da je Španija v zapadni Evropi edina dežela, ki je varna pred "komunizmom".

Francija ni. Na Nemčijo se tudi ni zanašati, dasi jo skušamo z našimi dejavnimi ohraniti za kapitalizem in s tem za takovani "naš način življenja".

Tako, torej tu dokončavamo vojno "proti fašizmu".

General Franco s svojo vlado je bil ves čas med vojno zaveznik Hitlerja in Mussolinij. Ne šel med vojno, ampak od kar sta ga po "zaslugi zapadne demokracije" postavila na krmilo. Se še spominjate, kako je tudi pokojni Roosevelt brzel proglašati neutralnost Zed. držav v civilni vojni v Španiji in da je ana ladja španske republike — naložena z municio, iz newyorskih luke komaj ušla — druge pa so morale ostati tu, ali pa oditi prazne nazaj?

Enako "neutralna" je bilo takratna torijska vlada v Londonu. In nič boljša ni bila vlada v Parizu, kar se "neutralnosti" tiče. Vendar pa je bilo v takratni francoski vladi nekaj ljudi, ki so španski republike z orožjem saj skrivaj pomagali.

Nemčija in Italija takrat nista bili neutralni. Preizkušale sta svoja bojna sredstva na Španskem — v borbi Spancev proti Spancev.

Ako bi takratna španska republikanska vlada dobila pomoč Zed. držav in drugih takovanih zapadnih demokracij, morda bi do druge svetovne vojne nikoli ne prišlo in društvo narodov, s

Z UPRAVNIŠKE IN UREDNIŠKE MIZE

Joh Krebel iz Clevelandu je naših rojakov. Manjka mu ur in počal vnotro \$60 za obnovljene naročnine, za članske znamke in prispevke listu v podporo. Vrh tega pa je Anton Jana prispeval \$5 v spomin pokojnemu Vincentu Cainkarju namesto vence na grob in ob enem izrazil sožalje njegovi družini. In ravno tako ga izražam tudi jaz. Podpis John Krebel.

Anton Bergant, Lisbon, Ohio, prvi med drugimi: "Tu priloženo je vso za tri naročnine in pa znesek v tiskovni sklad. Letos je poteklo 38 let, od kar sem naročnik Proletarca. Veden sem, da se bodo v tej koloni po redu omenjeni. Sicer pa se s svojim delom sam uveljavljam v naši javnosti.

John Kobi, Duluth, Minn., pravi v svojem pismu z dne 4. oktobra med drugim:

"Tovarisi! Priloženo je vso za obnovitev naročnine. Vidim, da je list zopet v denarni stiski. Skusal bom — če mogoče, kaj storiti da ga otnemo iz nje. Kar se mene tiče, bi mu lahko dobil več naročnikov, ako bi ga tiskali v angleškem jeziku. Ali ste kdaj, že razmisljali o tem? Angleška stran Proletarca se mojim kolegom v delavnici jako dopade."

Glede angleške sekcije je vredno razpravljati. Kajti pred nami je problem ali Proletarci stroške znižati, kar bi bilo mogoče le z zmanjšanjem lista — kar pa po mnenju urednika ni uspešno sredstvo. Podjetje se mora večati, ne zmanjševati.

Vsi naročniki so dobili pismo, z vabljom na sodelovanje, da zberemo do božiča \$3000 v tiskovni sklad. To nam bo pokrielo dolg, ki ga imamo v tiskarni in morda bo nekaj ostalo tudi za prebodenje krize, v kateri se nahajamo skozi dobo, v kateri smo zaposleni pri delu za Družinski koledar.

Frances Babich je res bila zvesta prijateljica tega lista in jo bomo pogrešali. Njenim sorednikom izrekamo iskreno sožalje.

Francis Babich je res bila zvesta prijateljica tega lista in jo bomo pogrešali. Njenim sorednikom izrekamo iskreno sožalje.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne Beninger še prej pisma tiskajoče se naširjanje v tiskovni sklad. To namesto vence na grob pokojnega Frances Mezgec.

Clarence Zaitz, o katerem smo pisali v prejšnjem številki na prvi strani, je razpostal v minih dveh tednih par tisoč pism v prid agitacije za Proletarca. Dalej s sodelovanjem Anne

PRIPOVEDNI DEL

VLADIMIR NAZOR:

Podzemka Bosna

(Nadaljevanje.)

Ob njem sem se zares počutil mlajšega. V njegov obraz so bile zarezane brazde najgloblje, stoletne starosti. Zdelo se je, da se je kapila iz vreča njegovega nikdar skaljenega zdravja začela pretakati po mojih žilah in ni pustila, da bi zopet omagal; hrbet mi je ravnala, kolena utrjevala.

— Od kdaj si? — sem ga vprašal.

— Iz pradavnih časov. Morda sem celo od vekomaj. Pomnim grške, ilirske, bogomilske, turške in avstrijske čase.

— Pa kdo si?

— Tisti, ki ostane. Ko me spoznaš, me boš sam krstil s pravim imenom.

— Kako naj spoznam? Po čem?

— Vstal je, se obrnil proti vhodu v duplino in mi dejal:

— Pridi!

3.

Prestopila sva prag, stopila pod obok visokega vhoda in prišla v mračen prostor.

Molk. Globok, težak.

Pa kljub vsemu vidim nekaj malega, kajti iz telesa skrivnostnega starca, ki stopa pred menoj, izzareva neka svetloba, sij se ustvarja okrog glave, žarni venec okrog vse njegove postave, od časa do časa pa postane tako močan, da nekoliko razsvetli vso to globo puščavo v šir in dalj.

Zdaj vidim, kaj je. Po velikanskem pokopališču hodiva: od kraja prstena grobišča, potem grmnde kamenja, ploče z urezanimi znaki, stebri s turbani na vrhu, križi in marmornati spomeniki s poslačenimi črkami. Vse to je gnilo, razmazano, napol podtrto. Trohneče lobanje vidi, kraljevske krone in žezla, plemiške grbe, odlikovanja in svetinja, kije, handžare, puške in revolverje, sabije in bajonetne, vse razmetano, zarjavelo, zaprašeno.

— Zgodovina Bosne! — vzkliknem. — Slavna...

— Redkokdaj; bedna pa premnogokrat — mi pretrga starec besed.

Pričakoval sem, da bodo iz tistih grobov vstali kralji in junaki, o katerih sem taklico slišal in bral; upal sem, da bom nekatero izmed njih tudi spoznal in — kakor Dante v svojem Peklu — prvi ogovoril sence iz preteklosti ali odgovarjal na njihova vprašanja.

Pa nič takega se ni zgodilo.

Tema in molk.

Želja v meni pa ni plahnela.

Začel sem klicati:

— Kulin ban! Kralj Tvtro!

Smail-aga! Benjamin Kallay!

Spaho!

Moj glas se je brez odmeva izgubljal v praznem prostoru; nihče se ni oglasil; prikazni ni bilo.

Zgodovina Bosne in Hercegovine

vine je bila tu zares mrtva.

4.

Hodila sva počasi, toda s sanjskimi koraki sva prehodila večje razdalje.

Prišla sva v čuden kraj. Prava planina je bila tam, gozdovi, potoki teklo v globel, reki nasproti. Svetloba prodira od zgoraj, skozi razpoke na svodu, ta orjaški svod pa je lupina kamnina in zemlje, po katerih sem jezdil to zimo in lomil noge s partizani. Planina v planini. Zato so bosenske in hercegovske gore podobne velikim šotorom, vznesene, veličastne.

Tu imam kaj gledati.

Podzemka planina je polna vil in hajdukov. Vile posedajo ob studencih ali pa se spretevajo z drevesa na drevo; hajduki zborujejo, pa se kmalu razpršijo na vse strani, posedejo v zasedo, naskočijo trdnjava ali napadajo jančarje, ki gredo po cesti. Borbe. Zasedovanje.

Koliko gibanja je v vsem tem, vendar je komaj slišati hrup, glas. Petje vil prodira do mene kakor oddaljen, pridušen odnev; dim iz pušči, poka pa ne sliši; konji odpirajo gobce in bijeo s kopiti ob kamenju, toda o rezgetanju in peketanju ni niti sledu; fantje vpijejo, toda njihovi klici so kot šeštenje suhega lista. Tudi gozd je onesmel, orumenel je, odrevelen v brezvretrem ozračju, v nespremenljivi svetlobi temačnega predvečerja.

Spominjam se opevanih dejanj bosenskih hajdukov; zdi se mi, da sem spoznal nekatera izmed njih, v pisanih, z bleščicami okrašenih oblačilih, z bleščicim orožjem na ponosnih kojnih. Pa vpijem:

— Tomić Mihovil! Mali Radojica! Djerzeles Alija!*

* Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami osebi, Djerzelesu Aliji. Motiv Djerzelesa je obdelal Ivo Andrić v svoji klasični noveli "Potovanje Alije Djerzeleza".

— Vsi trije, Mihovil (tudi Mihat Tomić), Mali Radojica in Djerzeles Alija, so junaki hajduškega ciklusa srbohrvatskih narodnih pesmi. Zlasti Djerzeles Alija je v zvezi z despotom Zmajem Vukom Brankovićem znana junaka osebnost iz narodnih naših muslimanov. Prav pa prva živela dva različna Alibega, ki sta se borila s Srbi in Madžari. Prvi je bil upravnik smederevskoga sandžaka do 1. 140. (Alibeg Mihaligović) pa je zasedel to mesto nekaj let za njim. Njuna dejanja je narodna pesem pospolita in jih sedaj pripisuje eni sami

★ ★ KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ★ ★

Na veleposestvu saksonskega princa

Vas Rockau se razprostira v podnožju planin Saksonske Svice. Da pride domo do nje, moramo iti po ozki cesti med slikovitim planinami, ki jih dell na dva debla v jugasta Laba, in iti moramo eko na pol razrušeno mesto Dresden s svojimi strašnimi razvalinami. Tako pride domo in Rockau, na veleposestvo, ki je še nedavno pripadalo saksonskemu princu, zadnjemu potomcu saksonskih kraljev.

Sedaj je tu zemlja — tisoč ha — razdeljena med nemške male posestnike, poljedelske dlinarje in hlapce, razdeljena za večno. Tam, kjer je gospodoval bogati veleposestnik, ureja sedaj kmetje svoja gospodarska.

Od vseh demokratičnih sprememb, ki so bile uvedene na sovjetskem področju Nemčije, je ena najvažnejših zgodovinska agrarna reforma.

Poglejmo malo v nedavno preteklost Nemčije. Stiri in trideset tisoč nemških veleposestnikov je imelo 15 milijonov 692 tisoč ha zemlje — okoli 40 odstotkov vse površine države. Kakor je znano, so bili glavni nositelji pruskega militarizma in agresije vedno pruski junkerji. Oficirski zbor se je stalno izpopolnjeval s sinovi teh veleposestnikov. Tu so imena onih, ki so poginali svet v kravovo vojno: družina Hohenzollernov je imela 188,000 ha, družina grofa von Armina 77,000, knezi Solmsova 69,000, grof Stolberg 71,000, knezi Henne 62,000 ha. Na desetine tisoč ha je imel princ saksonski.

Zupan vasi Rockau Viljem Pecker nas je odpeljal na dom enega doverljajšnjih dlinarjev. Bil je nedeljski dan in zbral se je precej kmetov. Sonce je vroče pripekalo na zemljo, ki jo je ravnak blagodejno namočil dež, v zraku je dišalo po zelenju.

Zupan je razpravljal o pomladanskih delih in o tem, kako na predaje gradnje hiš, in o življenu svojih vaščanov.

Vaščan, ki je dobil zemljo, nam je začel razlagati o svoji preteklosti in sedanosti. Ima okoli 70 let. Ded, oče in on sam so vse svoje življene delali tlačno na veleposestnikov zemlji. Družina z osmimi člani je imela vsega tričetrt ha zemlje. Ta košček zemlje jih je hrani nekaj pokolenj. Ko je zmanjkal kruha, so moraliti za dlinarje k princu. Vse življene so bili v pomanjkanju. In če ne bi bila prišla druga svetovna vojna in pō njej prihod sovjetske vojske in če se ne bi bile izvršile demokratične spremembe v sovjetskem področju Nemčije, bi moral se danes hoditi tlačnik k princu do konca svojega življena. A danes? Danes ima 6 ha zemlje, svojo kravo, teleta, konja, svojo hišo, ki mu jo je pomagal zgraditi odbor za kmetko samopomoč.

Od začetka, ko smo začeli, je bilo precej težko, sedaj pa je

slišal sem, — piše, — za velike spremembe pri vas. Najvažnejše je pri vas, da imate svojo zemljo in smete pričakovati, da bo vaša tudi ostala. Drugače je pa pri vas. Kot prej živim in delam še vedno na veleposestvu. Živim v pomanjkanju. Imam tuberkulozno ženo, ki bi morala imeti dobro hrano. Vsak dan pomolze več kot deset krav, toda mleka ni za njo, masti ni. Zvezcer sedimo večkrat pred hišo in mislimo na vas. To kar nam vi sporocate, so za nas sanje, ki se ne morejo uresničiti.

Pod okriljem anglo-ameriške vojne uprave živijo dobro veleposestniki in nacisti. Vse drugače pa je v sovjetski coni, kjer je ob kapitulaciji Nemčije bilo likvidiranih okoli 2000 veleposestnik junkerjev, ki so imeli 327,000 ha zemlje. 92,000 poljedelcev delavcev brez zemlje je dobilo zemljo in gospodarski inventar ter delovno živino.

V zgodnjem času pa je ostalo vse pri starem. Veleposestniki, nacistični zločinci, žive kot so živeli prej. Znani nacist baron von Landsberg n. pr. ima še na prej več veleposestev. Zemljo daje v najem kmetom, ki mu morajo za zakupnino 6 hektarjev delati 150 dni na leto, poleg tega pa še plačati v denarju 240 mark.

Nacist knez Turn Taxis ima 48,000 ha zemlje. Okupacijske oblasti so mu je odvzele samo

KAJ LAHKO STORI VSAKDO IZMED NAS V KORIST "PROLETARCA"?

- Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov
- Obnavljajmo naročnino TOČNO čim potece
- Agitirajmo med drugimi naročniki, da storite isto
- Prispevajmo v PROLETARCEV tiskovni sklad in priporočajmo to tudi drugim
- Oglasujte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari
- Naročite slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne
- Poskrbite, da si naroči AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili
- Naročite KOLEDAR tudi svojcem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsekodnevno naj storiti za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

PROLETAREC — Tiskovni sklad
in priporočajmo to tudi drugim

— Obnovljajmo naročnino TOČNO čim potece

— Agitirajmo med drugimi naročniki, da storite isto

— Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov

— Oglasujte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari

— Naročite slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne

— Poskrbite, da si naroči AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili

— Naročite KOLEDAR tudi svojcem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsekodnevno naj storiti za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

— Obnovljajmo naročnino TOČNO čim potece

— Agitirajmo med drugimi naročniki, da storite isto

— Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov

— Oglasujte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari

— Naročite slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne

— Poskrbite, da si naroči AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili

— Naročite KOLEDAR tudi svojcem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsekodnevno naj storiti za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

— Obnovljajmo naročnino TOČNO čim potece

— Agitirajmo med drugimi naročniki, da storite isto

— Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov

— Oglasujte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari

— Naročite slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne

— Poskrbite, da si naroči AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili

— Naročite KOLEDAR tudi svojcem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsekodnevno naj storiti za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

— Obnovljajmo naročnino TOČNO čim potece

— Agitirajmo med drugimi naročniki, da storite isto

— Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov

— Oglasujte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari

— Naročite slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne

— Poskrbite, da si naroči AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili

— Naročite KOLEDAR tudi svojcem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsekodnevno naj storiti za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

— Obnovljajmo naročnino TOČNO čim potece

— Agitirajmo med drugimi naročniki, da storite isto

— Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov

— Oglasujte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari

— Naročite slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne

— Poskrbite, da si naroči AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili

— Naročite KOLEDAR tudi svojcem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsekodnevno naj storiti za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

— Obnovljajmo naročnino TOČNO čim potece

— Agitirajmo med drugimi naročniki, da storite isto

— Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov

— Oglasujte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari

— Naročite slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne

— Poskrbite, da si naroči AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili

— Naročite KOLEDAR tudi svojcem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsekodnevno naj storiti za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

— Obnovljajmo naročnino TOČNO čim potece

— Agitirajmo med drugimi naročniki, da storite isto

— Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov

— Oglasujte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari

— Naročite slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne

— Poskrbite, da si naroči AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili

— Naročite KOLEDAR tudi svojcem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsekodnevno naj storiti za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

— Obnovljajmo naročnino TOČNO čim potece

— Agitirajmo med drugimi naročniki, da storite isto

— Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov

— Oglasujte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari

— Naročite slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne

— Poskrbite, da si naroči AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili

— Naročite KOLEDAR tudi svojcem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsekodnevno naj storiti za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

— Obnovljajmo naročnino TOČNO čim potece

— Agitirajmo med drugimi naročniki, da storite isto

— Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov

— Oglasujte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari

— Naročite slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne

— Poskrbite, da si naroči AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili

— Naročite KOLEDAR tudi svojcem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsekodnevno naj storiti za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

— Obnovljajmo naročnino TOČNO čim potece

— Agitirajmo med drugimi naročniki, da storite isto

— Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov

— Oglasujte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari

— Naročite slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne

— Poskrbite, da si naroči AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili

— Naročite KOLEDAR tudi svojcem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsekodnevno naj storiti za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

— Obnovljajmo naročnino TOČNO čim potece

— Agitirajmo med drugimi naročniki, da storite isto

— Pridobivajmo mu NOVIH naročnikov

— Oglasujte v PROLETARCU priredbe društev in druge stvari

— Naročite slovenske in angleške knjige iz PROLETARCEVE knjižarne

— Poskrbite, da si naroči AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR vsi tisti, ki tega še niso storili

— Naročite KOLEDAR tudi svojcem v starem kraju in enako PROLETARCA.

Vsekodnevno naj storiti za naš list kolikor more, pa bomo vse težave zmagovali!

Iz SANsovega urada

3424 W. 26th St., Chicago 23, Ill.

PRISPEVKI V KAMPANIJSKI SKLAD PROGRESIVNE STRANKE

(Junij, julij in avgust 1948.)

Prejšnji izkaz	\$ 175.00
Št. podružnice SANSA in kraj	
1. Detroit, Michigan	50.00
2. Chicago, Illinois	10.00
7. Little Falls, New York	25.00
8. West Newton, Pennsylvania	4.00
11. Ambridge, Pennsylvania	15.00
12. West Aliquippa, Pennsylvania	25.00
17. Uniontown, Pennsylvania	8.00
18. Sheboygan, Wisconsin	25.00
23. St. Louis, Missouri	75.00
25. Chicago, Illinois	11.00
27. Arcadia, Kansas	42.00
30. Sharon, Pennsylvania	25.00
48. Cleveland, Ohio	25.00
49. La Salle, Illinois	25.00
54. Chicago, Illinois	6.00
56. Milwaukee, Wisconsin	25.00
58. Brooklyn, New York	50.00
73. Herminie, Pennsylvania	45.00
91. Chisholm, Minnesota	35.50
96. Auburn, Illinois	22.50
110. Imperial, Pennsylvania	25.00
Št. društva SNPJ	
5. Cleveland, Ohio	25.00
9. Pittsburgh, Kansas	5.00
27. Frontenac, Kansas	8.00
29. Thomas, West Virginia	5.00
33. Ambridge, Pennsylvania	25.00
48. Barberston, Ohio	5.00
89. Midway, Pennsylvania	10.00
90. Hackett, Pennsylvania	18.50
92. Franklin, Kansas	10.00
101. Greensboro, Pennsylvania	5.00
110. Chisholm, Minnesota	5.00
119. Waukegan, Illinois	10.00
124. Forest City, Pennsylvania	15.00
132. Klein, Montana	10.00
138. Strabane, Pennsylvania	5.00
144. York Run, Pennsylvania	5.00
145. Cliff Mine, Pennsylvania	12.00
180. Linton, Indiana	5.00
192. Milwaukee, Wisconsin	25.00
209. Nokomis, Illinois	10.00
238. Mansfield, Ohio	5.00
293. Farmington, Illinois	2.00
296. Helper, Utah	5.00
299. Walsenburg, Colorado	5.00
314. Buhl, Minnesota	5.00
317. Export, Pennsylvania	2.00
322. Chisholm, Minnesota	12.00
325. Gowanda, New York	5.00
344. Sheboygan, Wisconsin	5.00
434. Arma, Kansas	5.00
454. Sand Coulee, Montana	5.00
518. Detroit, Michigan	10.00
522. Indiana Harbor, Indiana	5.00
591. Belleville, Illinois	5.00
600. Johnstown, Pennsylvania	5.00
Odsel društva št. 106 SNPJ, Imperial, Pennsylvania	5.00
Progresivne Slovenke, krožek št. 15, La Salle, Illinois	5.00
Jugoslovansko sam. podporno društvo Zarja, Chicago, Ill.	5.00
Fred. A. Vider, Chicago, Ill., za prodane knjižice	5.00
John Skoda, Uniontown, Pa., za prodane knjižice	5.00
Lovrenc Prezelj, Troy, Wisconsin	5.00
Valentin Virtich, Milwaukee, Wisconsin	5.00
Jacob Ruzic, Milwaukee, Wisconsin	5.00
Joseph Buzza, Lyons, Wisconsin	5.00
Mary Buzak, Dawson, New Mexico	2.25
Andrew Sprogar, Elizabeth, New Jersey	2.00
Frank in John Fik, Paris, Illinois	2.00
Frank Mahnich, Paris, Illinois	1.00
	\$1,107.75
	\$1,282.75

MIRKO G. KUBEL, gl. tajnik.

CHICAGO 45-LETNICA DRUŠTVA SLAVIJE ŠT. 1 SNPJ

10. OKTOBRA 1948

v jednotini dvorani 2657 So. Lawndale Avenue

SPORED

Frank Zaitz

- Pozdravni govor ..... Frank Zaitz
- Pevski zbor PRESEREN pod vodstvom prof. Franca Kubine
- Deklamacija ..... Milena Medvešek
- Nastop mladinskega krožka 26 SNPJ pod vodstvom mrs. Terry Alesh.
- Narodni ples ..... Plesalca Adam
- Nastop pevcev in pevk zabora ZARJE iz Clevelandca
- Slavnostni govornik ..... F. A. Vider
- Predstavitev ustanovnih članov
- Nastop pevcev in pevk zabora ZARJE iz Clevelandca

Voditelj programa Milan Medvešek

Po programu ples in presta zabava

Za ples igra KOVIČEV ORKESTER

Vprašanje Koreje je važno, a je ostalo daleč v ozadju

(Nadaljevanje s 1. strani.) obdelane zemlje. Leta 1937 je imela dežela 1,710,000 glav življenje, 1,620,000 svinj in 7,270,000 kokoši in druge perutnine. Kmetijstvo je bilo iza davnih časov na nizki stopnji in kmetje so obdelovali zemljo tako rekoč z golimi rokami. Japonci so odpravili malo kmečki način obdelovanja zemlje ter uveli veleposestva, na katerih so prejšnji gospodarji delali kot najemniki. Zaradi preveč intenzivnega izkorjevanja zemlje, zlasti na jugu dežele, kjer so veleposestva včinoma še ostala, je zemlja močno izčrpana. Zaradi tega in zelo veliko pomanjkanja gnojil je v letu 1947 pridelek žita padel na 10% pod normalo. Tudi letošnja žetev ni bila doči boljša, ker še vedno primanjkuje gnojil. Razlaženi kmetje pa pripisujejo nazadovanje poljedelstva neznanju in nemarnosti upraviteljev veleposestev, ki so še vedno isti kot so bili pod Japonci.

Policija v južni Koreji postopa po vzoru nekdanje japonske policije in uporablja brutalne metode "kontrole misli", ki se opira na načelo: "Ce nisi z nami, si proti nam." V skladu s tem načelom preganja vsakogar, naj bi se bo novinar, učitelj, pesnik, umetnik, rokodelec ali kmet, ako si upa kritizirati vladajoči režim; policisti ga vržejo ponoc iz postelje in tirajo v ječo. V dobi med septembrom 1946 in julijem 1947 je bilo tako aretiranih 113,447 oseb, od katerih je bilo 96,670 obsojenih. Za nesrečnika, ki ga je pograbila policija, ni upanja, da bo našel zadostenje pred sodiščem. Policija ga proglaša za komunista in sovražnika države ter poskrbi, da mu izsilji kakršno kolik "priznanje". Navadno dosežejo to na način, da obesijo žrtev za pete ter ji vlivajo vodo v nosnice, poleg tega pa jo še surovo obdelujejo z bambusovo palico. Cesto je žrtev pri "zasliševanju" delzna tudi brez okovanimi čevljimi ter suvanja s pestmi.

Na Koreji si delavci pri srečanju prepogostezačejo v pozdravu vprašanje: "Ali ste že čuli o znancu N.? Preteklo noč so ga 'sneli'." Marsikak poštenjak, ki so ga tako "sneli", je izginil brez sledu. Nekateri, ki prestanejo policijsko "zaslišanje", se vrnejo čez nekaj tednov kot pohabljenci, ki se često nikoli več ne opomorejo. Policiji vneto pomagajo posebne vrste gangsterji, tolpe mladih pretepačev, ki se zbirajo v raznih političnih organizacijah, kot so na pr. "Neodvisna mladina", "Skupine mladih mož za Korejo" itd. Kaj so ti ljudje, to je najbolj jasno označila vojaka uprava sama, ko je nedavno razpustila eno slično organizacijo zaradi "nasilnih dejanj, ustroševanja, terorizma in gangsterstva". Ti korejski pretepači hodi po stopinjah italijanskih fašistov in nemških nacistov in so se kajpala tudi osvojili njihove metode: ugrabljajo ljudi, jih mučijo, morijo in so pri vseh nečednih poslih zvesti pomagači policije. Tudi ženske se zbirajo v sličnih organizacijah in z vso vremenu posnemajo svoje moške pajdaše.

Še nadlogam, ki tarejo Korejce, je treba še prijeti inflacijo. Predno so Japonci zapustili deželo, so natiskali na milijone korejskih dolarjev in jih spravili v promet. Na ta način je ob koncu vojne denarni obtok narastel na okoli 19,400,000,000 dolarjev. Ta denarna poplava je povzročila silno draginjo in nezanesljano gospodarsko zmedo. Cene so švignile v bajne višine in se za nekatere vrste blaga povisile do stokrat in še več. Moški površnik stande n. pr. 50,000 korejskih dolarjev, par slabih čevljev 3,000 dolarjev, košček mila 150 dolarjev, krožnik juhe 100 do 200 dolarjev. Plač seveda niso sledile temu akrobatičnemu dvigu cen. Povprečna plača uradnika znaša okoli 2000, delavec pa okoli 1500 dolarjev mesечно.

Najbolj cenjeno plačilno sredstvo je cigareta, ki stane 70 dolarjev komad. Bankovcev po 5 in 10 dolarjev sploh ni opaziti v prometu, ker za tako majhen denar pa ni mogoče nicesar kupiti. Inflacija bo skoro gotovo upropasti južno Korejo, če je že ne bodo reakcionarni politiki. Na

vsak način bo nova poštena vladu, ki bo prej ali slej pač morala priti do oblasti, imela dokaj težko nalogo, moralna bo ne samo obnoviti razdejano gospodarstvo dežele, marveč tudi preporoditi vse javno življenje, ki je zaradi korupcije in terorja v strašnem razkroju.

Tri leta delovanja
Združenih narodov

(Konec s 1. strani) da imajo zdaj dežele, ki vladajo takim predelom dolžnosti in obveznosti. Skratka, poročajo morajo Z. N. o svojem upravljanju takih predelov in odgovarjati za nedostatke pred Z. N. in pred svetovno javnostjo.

V 12 avropskih deželah so Z. N. nudili hrano več kot 4 milijonu podhranjenih in gladnih otrok; vladama je pomagala OZN obnoviti njihovo delovanje na polju socialnih potreb; prevzela je od bivše Lige narodov delo kontrole nad narkotičnimi sredstvi; njena komisija za človeške pravice, kateri načeljuje Mrs. Roosevelt, je začrtala program človeških pravic in potom ekonomsko sodelovanje med evropskimi državami. V tem delu so udeležene zapadne kot vzhodne dežele, — OZN ima poleg tega še 17 posameznih organov, ki izvajajo svoje programe na polju zdravja in delujejo na tem, da se v vse dežele po svetu zanese boj proti hudim inalejljivim boleznim kot je jetika, spolne bolezni itd., kadar tudi, da se poskrbi za blaginjo mater in otrok. Mednarodna organizacija za begunce je poskrbela za rehabilitacijo 185,000 pregnancev, 72,000 pa jih je pomagala spraviti nazaj v njihove rodne domovine. V delu so načrti za preprečenje pomanjkanja življenja v svetu, kot še mnogi drugi koristni načrti. Državni urad meni, da so Z. N. most zbljanju med vzhodom in zapadom.

Izdiranje nič ne boli, če injekcija dobro drži, če je pa korenina vneta, potem gre samo z narkozo pa tudi to brez bolezin. Ko je zob izprt, se včasi pojavitjo bolezni, pa ne vselej. Ce se pojavi, jih lahko ublažimo s praški proti boleznim (verapram, aspirin, compral). Zakaj bi bilo bolezni, če izdiramo zob z zamazanimi neprekuhanimi kleščami. Na teh so bakterije, ki zastrupljajo kri in ce doči slabe konstitucije, umre. To se zgoditi, če izdiramo zob pri zamazcu, ali pa ce nam ga izdiramo kdo doma. Izdirati smemo le s prekuhanimi, torej sterilnimi kleščami. Zastrupljenje tudi lahko nastane, če je bila že infekcija zoba tako huda, da ni več

pamet, pakar so ugotovili, da mu je to uspel v neverjetno krajšem času kot normalno. V bodocem letu bodo izvršili poizkuse v tem smislu v več deželih s študenti državnega College v Pensylvaniji.

Sherover, ki je iznašel mnogo instrumentov za ipnoške konsti- poizkuse z napravo svoje trole, je pripravljen nadalje izlastne iznajdbe, ki se namesti v blazino duševnih bolnih in ki še vedno primanjkuje gnojil. Take poizkuse bodo izvedli tudi v nekaterih psihiatričnih klinikah raznih držav.

Ali je res kdo iši k zozdravniku?

Ce pridemo k zobozdravniku mislimo vedno na bolečine, ki nas čakajo, torej na bolečine pri izdirjanju in orz drugih manipulacijah v ustih. Ce pa gremo k drugim zdravnikom, se ne bojimo tako, ceprav vremo na večje operacije. Zakaj? Zato, ker so v preteklosti izdirali zobe padarji brez iniekcije in s tem povzročili grozne bolezni, razen tega so pa še pučali korenine v čeljusti, zaradi česar so se bolečine nadaljevale.

Izdiranje nič ne boli, če injekcija dobro drži, če je pa korenina vneta, potem gre samo z narkozo pa tudi to brez bolezin. Ko je zob izprt, se včasi pojavitjo bolezni, pa ne vselej. Ce se pojavi, jih lahko ublažimo s praški proti boleznim (verapram, aspirin, compral). Zakaj bi bilo bolezni, če izdiramo zob z zamazanimi neprekuhanimi kleščami. Na teh so bakterije, ki zastrupljajo kri in ce doči slabe konstitucije, umre. To se zgoditi, če izdiramo zob pri zamazcu, ali pa ce nam ga izdiramo kdo doma. Izdirati smemo le s prekuhanimi, torej sterilnimi kleščami. Zastrupljenje tudi lahko nastane, če je bila že infekcija zoba tako huda, da ni več

pomagalo niti izdiranje. Ce je torej v tem primeru bolnik umrl in je bil zobj s prekuhanimi kleščami, je vzrok vselej samo huda infekcija in slab bolnikov organizem, ki ni mogel premagati infekcije. V tem primeru torej ne moremore obdolžiti zdravnika. T. B.

"V svoji neizmerni pravico postava ne dovoljuje, da bi beračili bodisi bogati ali revni, nitij jim izreknu enakopravnosti ne dovoljuje, da bi spali pod mostovi." Anatole France.

Psychiatrists
Dr. C. E. Burlingame, of the Institute of Living of Hartford, Conn., thinks psychiatrists are going "haywire." Dr. Burlingame is regarded as a distinguished authority. He says psychiatry is merely "the medical specialty devoted to emotional disorders."

"The job of the psychiatrist is to treat the individual who is off the beam," he added. "It's not his business to attempt to solve national and international problems."

SAFETY FIRST
The airplane is losing out to the luxury liner. According to advices from New York, the big passenger boats are already swamped with 1949 reservations while anyone can get a seat aboard a trans-Atlantic plane. Safety is probably the explanation.

Electricity and the Cost of Living

Dasi so se živiljenjske potrebščine v zadnjih letih podražile 72%, je cena enemu našemu najnujnejšemu predmetu, električni, resniči nazadovala.

Od vsakega dolarja, ki se ga potroši v povprečnem gospodinjstvu, bazirano na podatkih U. S. biroja za statistike, gre manj kot 1½c za elektriko, ki vam razsvetljuje hišo, hlači vašo hrano, goni vaš pralni stroj in vrši razne druge posle v vašem gospodinjstvu.

V teh dneh donebnih stroškov vam elektrika opravlja toliko po tako nizki ceni, da pomeni za vas najnižji potrošek.

Za isti denar more povprečna čikaška družina porabit sedaj več električne kot pa pred desetimi leti.

Dejstvo je, da je elektrika eno izmed vaših potrebnih sredstev, ki ni narastlo v ceni.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

</div

Here's the Man Who Discovered Radar

It's generally agreed that radar had a lot to do with winning the last war. Few people know, however, that Dr. A. Hoyt Taylor, who is retiring after 35 years' service with the great Naval Research Laboratory near Washington, made the discovery. He's a modest scientist who never craved the spotlight.

Dr. Taylor first tested his electronic "eye" on the Potomac in 1921. That's 27 years ago. For years he pleaded with "the admirals" to put it on every American war ship. They dismissed the suggestion as "another fool notion."

Fortunately, Dr. Taylor described his experiments in scientific journals as early as 1922. These articles attracted the attention of scientists and naval officers in Britain. They proceeded to develop Dr. Taylor's idea.

It wasn't until 1931 that our Navy Department decided that radar was worth investigating. By that time the Germans were at work.

For once the Germans didn't move fast enough and, between the British and the Americans, radar was finally perfected. It won the air battle which saved England at the beginning of the war and its contribution to the Allies' naval and air victories in all parts of the world is beyond calculation.

For his part in the performance Dr. Taylor gets a Medal of Merit. He should have a monument in a conspicuous place in the nation's capital. — Labor.

INNOCENT TILL PROVEN GUILTY?

The "Red hysteria" which was generated in Washington and has now spread throughout the nation is enough to make lovers of democracy shudder in their boots.

And why not?

Persecution has been substituted for prosecution. "Subversive" cases of doubtful merit have been tried in the headlines instead of in the courts.

Rumor and unsubstantiated charges have been substituted for evidence. The accused have been denied the right to face their accusers.

Guilt by association has replaced guilt by action.

And there has been a gradual drift away from the good old American idea that men are innocent until proven guilty.

To many persons attempt to shrug the whole thing off by assuming that "where there is so much smoke there must be some fire."

Sure there's fire—but imagine what would happen to a fire department that poured tons of water into every building in a block in the hope of smothering a hidden blaze in one tiny basement.

Or try to picture what would happen to the policeman who fired into a crowd and wounded a dozen persons in an attempt to capture an escaping burglar.

Our complaint is not about the desire to put out the fires of subversion and disloyalty. We're opposed to the methods used.

And we're afraid of where the trend will lead the nation.

—CIO News.

New Blowers Boost Big Iron Production

YOUNGSTOWN, Ohio—Everyone who has worked for an industrial corporation knows it pays far higher salaries to its financial officials, lawyers and salesmen than to "production men," but the latter are the ones who "turn out the stuff" and ought to get the most. For example:

Engineers and other production men of Republic Steel have equipped a blast furnace with new "high pressure top blowers," which increase the daily output of pig iron by 20 per cent. The same new equipment will be installed on other furnaces.

That not only boosts Republic profits, but also increases the country's supply of iron and steel, the shortage of which is holding back production of almost everything needed by the American people.

Old Foe of Unions Gets Big-Hearted

CLEVELAND, Ohio—The Associated Industries, composed of Cleveland employers, is one of the oldest and most bitter anti-union organizations in the country. It even taught some tricks to the N.A.M. and other enemies of labor.

Now the "A.I." has suddenly become greatly interested in the welfare of workers. It conducted a survey of "hot lunches" served in Cleveland factories, and recommends such meals as "good for labor relations and efficient production."

At the prices charged for the lunches, most of the employers take a slight loss, which adds about one-half of 1 cent an hour to their labor cost "per man-hour."

The A.I. apparently figures it is cheaper to pay workers one-half cent more an hour in the form of "hot lunches," than to pay wages raises won by unions.

IN A CLASS BY HIMSELF

When General Lew Wallace wrote his phenomenally successful best-seller, "Ben Hur," he very tenderly dedicated it to "The Wife of My Youth." This was very touching to a majority of his readers, but a sizable minority did venture to inquire "How many wives has General Wallace had?"

And so it came to pass that the General's wife wrote a letter to the publishers, and caused them to amend the dedication thus:

"To the wife of My Youth
Who still abides with me."

PROLETAREC

THE MARCH OF LABOR

PEOPLE DO IT

By HENRY JONES

NEW RECORDS

The "iron horse" set some new records for freight hauling in the first six months of this year.

According to the A.R.R., the average load per train, which hit a new high last year, went up to 1,153 tons. It was 804 tons more than in 1929.

Tons of freight moved one mile for each hour of train operation averaged 18,212. The 1929 average was 10,580 tons.

The length of the average train was 53.7 cars.

Silicosis, the dread of miner and quarry worker, is beginning to yield to a mist and valve that does the victim's breathing for him. Relief on an unprecedented scale has been given to the 500 miners who submitted themselves as guinea pigs, and there is growing hope of cure. This is the first result of the first years program of a five year research, paid out of that 20 cents a ton that the UMWA levies on coal.

Remember the howl that went up when this levy was first proposed? Remember the silicosis victims of Gauley Ridge. Remember the number outside of the mining industries who get this ailment as grinders, building workers, etc.

It all adds up to a big pile of other evidence that the more organized workers have to say about the world, the better the world will be.

• • •

Same research showed "that in hundreds of instances, silicotic miners were unable to prove by use of X-rays to the satisfaction of state authorities that their disability was total and that they should receive occupational disease benefits." It added that from 20 to 25 per cent of the so-called "natural deaths" of anthracite miners were due to silicosis.

Another way to prevent this and many another miner's ailment, is to change the cockeyed social order. A fellow sticks to the same old job, building whiskers on it, hoping for security in the days when he fears a strange man-catcher would give him the brush off, and spending years under the ground or at the same grindstone in a factory. It is possible to get the necessary work of the world done with a very few hours per week, and still turn out the stuff we want.

It is possible to end forever the fear of not having a job, and make men feel free to shovel hay if they would like some sunshine instead of shoveling ore of the 27th level. Cumulative exposure to the same sort of industrial hazard is much worse than intermittent exposure to a variety of hazards—but in a world where the only thing a slave can hope to accumulate is seniority, even industrial doctors recommending change of occupation know that their advice is seldom followed.

• • •

"Draft evaders" is what the press

calls them as it reports the early instances of the arrest of lads who refused to register. The typical story goes on that the non-registrants did no evading, but made their refusal to register as conspicuous as they could, and usually were not subject to induction anyway, as divinity students, veterans, or for other reasons. This refusal has been made with a full knowledge of the five year sentence that can be imposed. What they are definitely not evading is their own conscience.

• • •

Employee suggestion systems are going full blast outside the cartoons. Socony-Vacuum has hired an expert from the National Association of Suggestion Systems, who has at his disposal some 2000 suggestion systems in use by business concerns. Socony under his guidance claims to give the worker making the suggestion one-fifth of the savings effected by it. That works out that if you hit on a plan to lay off three men including yourself, you would have a claim to 60 per cent of your pay, provided you had managed not to get laid off.

• • •

Suggestions from labor papers are also requested by the lawyer who is labor secretary for the Republican Party in a formal letter to all labor papers. Our suggestion herewith free of charge: Restore the conditions that made Abe Lincoln rejoice he lived under a system where men were free to strike.

• • •

It is not true that the evils that are part of the private-profit system—which has evolved to a point where business is vastly more monopolistic than competitive—will be solved merely by abolishing any single law.

• • •

But union leaders can't place their own trade-mark on that technique. It is a method of procedure that has been employed by many demagogues who would rather influence and manage people

than educate them to a point where they are able to manage themselves.

The late Adolph Hitler wrote at some length, in his book, "Mein Kampf," upon the necessity of having few enemies, so that the attention of many people could be focused on one point. However, one should not condemn anything just because Hitler was for it; he also shunned alcoholic beverages, a fact which most people would be willing to account to his credit.

Nevertheless, in all his harangues, the Nazi fuhrer quickly passed over all other matters to emphasize not more than two main themes: The Jew and the Versailles Treaty. It was that method of influencing the populace which resulted in his temporary rise to power and in Germany's ultimate downfall.

• • •

It is not true that the evils that

are part of the private-profit sys-

tem—which has evolved to a point

where business is vastly more mon-

opolistic than competitive—will be

solved merely by abolishing any

single law.

• • •

Neither is it true that the prin-

ciple of democracy will be streng-

thened by inducing workers to

place their destiny in the hands

of union leaders who think more

of influencing workers' actions

than of enlightening them.

• • •

EXPURGATED EDITION

My life, I insist, is an open book,

A proud review for the ages,

Cover to cover it shouts the truth

With only a few missing pages.

• • •

"We, therefore," says the Coun-

cil, "urgently appeal to the occu-

pation Powers and to the world to

withdraw the occupation troops

from Berlin as part of an over-all

end of the occupation throughout

Germany."

The Berliners don't want the

Russians to force us out of their

city. They propose, however, that

we should all get out together and

vacate not only Berlin but all of

Germany.

• • •

Aren't we in a silly position, all

of us, and all the occupation powers?

Here we are, more than three

years after the war ended, argu-

ing with great indignation over our

respective rights in the capital of

the defeated enemy. And what is

our reason for being in Berlin?

Supposedly we are there to in-

struct the Berliners on how to be

peace-loving people, and to make

sure they don't start another war.

The Berlin City Council, which

is strongly anti-Russian, has made

a special appeal to the United Na-

tions.

"It will always be difficult," de-

clares the Council, "to find a dur-

able and final solution of the Ber-

lin problems on an international

basis."

What do the Berliners suggest?

An answer that does not seem to

have occurred to our military

statesmen.

• • •

TEST THINGS...

By Clarence Zaitz

Can you remember way back when the front pages of the newspapers weren't splattered with war headlines, either "cold" or otherwise? I can't. It's been so long ago that at the time I didn't read much beyond the comic section of the papers.

It's getting so that you can nearly predict what will be on the front pages the following day. It follows a regular, it seems, pattern. It'll either be a big headline screaming about the Berlin crisis; or it will be some squawkin' about communists in the government, in Hollywood, or practically anywhere, for that matter.

Hurricanes used to and still do, provoke big headlines, but even they are getting rather regular now, so they aren't so unusual anymore.

I haven't kept track of the number of times such terms as "communists", "reds", "cold war" and a few related words have appeared in the news recently. But they have been in the spotlight constantly for the past year.

Whenever Congress wants to dodge some pressing matter, they just dig up some old dusty testimonies, or go back to something someone jokingly said a few years ago, and start another Un-American Activities investigation.

I do believe that there has actually been more writing devoted to developments of the "cold war" than if the situation were really a shooting war.

How can people possibly help but think in terms of war when the one thing that is always being emphasized in the news is that we are in eminent danger of a world conflict?